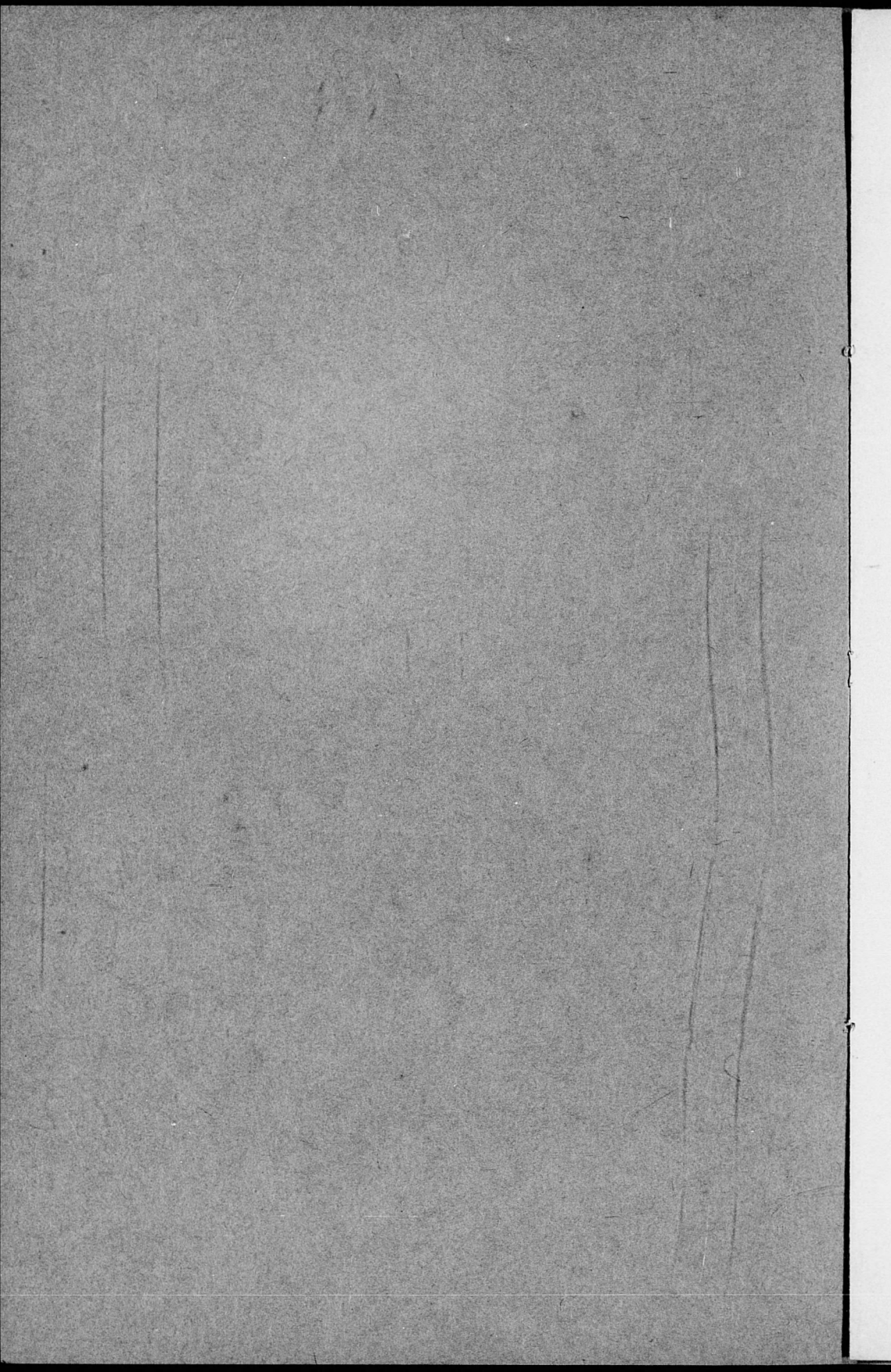
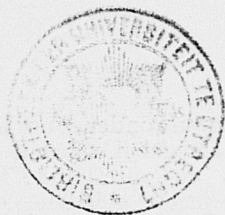

B. 1892 VI, 24

Een ernstig woord aan het Ministerie en de Vertegenwoordiging.

Quos vult perdere deus prius ipse dementat.

Is het u, Ministerie, onbekend, hoeveel weerzin tegen u, sedert uw optreden, zich heeft ontwikkeld in de beschaafde klassen der Maatschappij?

Weet ge het niet, dat al wat tot nu toe door u (gesteund door een serviele meerderheid in de Volksvertegenwoordiging) (1) is tot stand gebracht of wordt voorbereid, niet slechts in sommige organen van de openbare meening, maar in stilte in de huisgezinnen en onder vertrouwelijke gesprekken wordt gebrandmerkt als verregaande roekeloosheid?

Weet ge het niet, dat uw wegbereiding voor de zegepraal der sociaal-democraten (alias voor een groot deel niet slechts de minst ontwikkelden, maar waar zij meer ontwikkeld zijn, de gevaarlijkste elementen in de maatschappij), uwe heillooze plannen, uitvloeisel van de voorschriften der *Liberale Unie* (tegen welke, als vóórparlement, met recht werd gewaarschuwd in de liberale *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 2 December jl.), niet alleen hier te lande, maar ook reeds in het buitenland al wie het wèl meent met ons Vaderland, een bezorgden blik doen vestigen op onze jeugdige Koningin!

Weet gij het niet, dat uw onbesuisd streven aan de eene zijde, uw *laissez faire* aan den anderen kant, noodwendig moet leiden tot versterking van onze maatschappelijke toestanden?

Weet gij het niet, dat tot afwending van het gevaar, dat de

(1) Wij zouden wel eens de quaestie willen behandeld zien in hoeverre de tochten, welke in de laatste jaren de liberale Kamerleden door het land doen, om de kiezers over de Wetsontwerpen der bevriende Ministers in te lichten, al dan niet te rijmen zijn (bij deductie in ieder geval) met den geest van art. 86 (oud 82) der Grondwet. „De leden stemmen zonder last van of *ruggespraak* met hen die benoemen.” Wij ontzeggen hun het recht die propaganda te maken.

Wat den hoogleeraar mr. J. T. Buys betreft, het heeft veel zwaarigheid in uit zijn redeneeringen wijs te worden, ofschoon hij gerekend wordt tot de liberale richting te behooren. Wij herinneren ons de anecdote, dat eens twee studenten zijn college verlieten en de een tot den ander zeide: „wat heeft hij toch mooi gesproken!” waarop werd geantwoord: „Ja, dat is wel waar, maar wat heeft hij ons eigenlijk verteld?” — Ziedaar het karakter van het meerendeel der Gids-artikelen van den voorzichtigen hoogleeraar Buys, die zich steeds op theoretisch gebied blijft bewegen.

verstandigen en bedachtzamen onder ons langzaam, maar zeker, zien naderen, afdoende maatregelen worden vereischt?

Weet gij het niet, dat de opzettelijke toelating van de roode internationale, nu eenige jaren geleden, de afschaffing van de doodstraf, voorafgegaan door het misbruik van het recht van gratie, de unificatie van de straffen, de afschaffing van het dagbladzegel, al te maal maatregelen, waartegen met talent en volharding, maar, helaas! zonder succes is gestreden, de oorzaken zijn van het ontbindingsproces, dat wij, als er geen spaak in het wiel wordt gestoken, onfeilbaar te gemoet gaan?

Weet ge het niet, of wilt ge het niet weten, dat in de toepassing van het Strafrecht een schromelijke zachtheid en inconsequentie valt waar te nemen, gepaard met het heillooze denkbeeld van ontoerekenbaarheid, en dat de overmoed van de onderste lagen der maatschappij met den dag stijgt?

Weet gij het niet, dat, wanneer niet spoedig van den stelselloozen (of stelselmatischen?) en rampzaligen weg wordt teruggekomen, die in onze overzeesche bezittingen (niet koloniën) op aandrang van de politiek radicale partijleiders sedert jaren is bewandeld, die kostbare parel aan de Kroon van onze Vorstin onherroepelijk voor ons zal verloren gaan? (2)

En wat in het bijzonder de koffie-cultuur betreft, wat gaf den Minister van Koloniën het recht in de Memorie van Toelichting tot zijn Begrooting voor Nederlandsch-Indië zich minachtend uit te laten als volgt: «Voor ettelijke millioenen is het budget van de inkomsten uit de koffie-cultuur afhankelijk. Men moge deze afhankelijkheid *betreuren*, men moge doordrongen zijn van de *noodzakelijkheid* om naar een anderen financieelen toestand te streven, inmiddels kan men niet wel anders doen dan *voor het feit bukken?*» Het is voorzeker al heel betreurenswaardig!!

Welke economische begrippen hebt ge toch ten aanzien van het

(2) Wie zich eenig denkbeeld wil vormen van de toestanden in Nederlandsch-Indië (om nu van de West-Indische bezittingen niet te gewagen) zooals die zich in den loop der jaren hebben ontwikkeld, leze dr. van Rijkevorsel's *Brieven uit Insulinde*, in 1878 uitgegeven, en de betreffende hoofdstukken in de belangrijke *Reis om de wereld in vierhonderd tachtig dagen* van G. Verschuur, die in 1882 het licht zag, en vooral ook *Leed en Lief uit Bantam* van R. A. van Sandick, oud-Ingenieur van den Waterstaat in Nederlandsch-Indië, welk werkje dit jaar te Zutphen is van de pers gekomen. Welk een verschil met de dagen, toen in 1861 nog de Engelschman J. W. B. Money zijn landgenooten met bewondering mocht wijzen op ons toenmalig bestuur in zijn werk: *Java or how to manage a colony, showing a practical solution of the questions now effecting in British India*. In hetzelfde jaar verscheen van dit werk een vertaling in het Nederduitsch te Schiedam.

Wat de ziekelijke philanthropie ook aldaar, op het voetspoor van dr. W. Bosch met zijn *Maatschappij tot nut van den Javaan* en zijn groep over de ongelukkige *zwartjes* heeft teweeggebracht, met medehulp van allerlei personen, die of van het stelsel uitgaan: „het zal mijn tijd wel uithouden”, of wel in wilde vaart westersche begrippen, die zelfs voor het Moederland noodlottig zijn, willen doen dienen om Oostersche volken van allerlei slag te beheerschen, men leze die werken en zal met verbazing uitroepen: Hoe is het mogelijk, is men bij het Departement van Koloniën blind!

besturen van bezittingen, die ten bate van de Schatkist productief kunnen en behooren te worden gemaakt, waarbij de inlander zelf wèl zal varen?

Waarom mag van dezen geen belasting in arbeid worden gevorderd, dien hij liever zal leveren dan een belasting in geld, als de zaak maar behoorlijk en menschkundig geregeld is? (3)

Zijt ge behoorlijk op de hoogte van de toestanden in Nederlandsch-Indië en van het zedelijk gehalte der ambtenaren, van de drijfveren, die daar tot bedenkelijke handelingen leiden?

Zijt ge van al wat wij u al zoo gevraagd hebben niet op de hoogte, waarom zijt ge dan opgetreden?

Weet, dat gij op den democratischen weg door u bewandeld, ontmoet hen, die zich sociaal-democraten noemen, maar straks als anarchisten den fakkel der verwoesting zullen zwaaien. Bedenkt, dat hij, die zich verlaagt om de dienaar te zijn van onedele hartstochten, ten slotte zelf het slachtoffer van die hartstochten worden zal. Spiegelt u aan Robespierre!

Hebt toch een open oor en oog voor de lessen, die Frankrijk en België op dit oogenblik in overstelpende mate aanbieden! In een uit Parijs door mij ontvangen brief van een door zijn positie zeer goed ingelicht man, leest men het volgende:

„De toekomst voor dit land is een groot? De Franschman denkt nimmer na over de gevolgen van een besluit. Hij is dadelijk vol enthousiasme, doch is ook even spoedig ter neer geslagen, wanneer het succes misloopt. De Panamazaak is al weder een bewijs van dat ondoordacht handelen. De Republiek is *alles*. Zij moet het bewijs leveren, dat zij zich niet ontziet de grooten en de kleinen te straffen, wanneer daartoe reden bestaat. Deze theorie, die men hier verkondigt, is zeker zeer juist en schoon, doch men vergeet, dat de Republiek zich tal van vijanden gemaakt heeft en dat die vijanden van de thans openbaar gemaakte schandalen gebruik zullen maken om bij de eerstvolgende verkiezingen het socialistisch element te doen zegevieren. Hoe meer ik de zaken hier van nabij zie, des te meer ik tot de overtuiging kom, dat wij naar de vroegere revolutionnaire tijden terugkeeren. De beweging komt vooral van onder op en kan niet worden tegengehouden, te minder daar uit alles blijkt, dat degenen, die geroepen zouden zijn die beweging te beletten, persoonlijk veel te wenschen overlaten.”

Moet ook hier het dynamiet een rol gaan spelen om het *algemeen stemrecht* af te dwingen?

De schuld van onzen toestand ligt aan 't liberalisme. De conservatieven hebben genoeg gewaarschuwd.

Zij waren de echte *liberalen* (een naam ten onrechte voor u en uw despotisme gevindiceerd), zij waren dit in spijt van de onware

(3) Te Tondalo in de Minahassa kan men o. a. een gewezen matroos, later tokohouder, aantreffen, die omstreeks drie jaren geleden reeds verklaarde: „Als de gedwongen koffiecultuur wordt afgeschaft, ben *ik* een rijk man!” Adres aan den heer Kielstra. En wee den inlander als hij in handen van de Chineezers valt!

schets van het conservatisme, door den kamer-geleerde A. Pierson op blz. 15 van het October-nummer van *De Gids* ons opgedischt. Maar zij werden aanhoudend verdacht gemaakt.

De jeugd is door uwe noodlottige beginselen vergiftigd, die haar van jongs af worden ingeprent en het wettig gezag ondermijnen.

Er is slechts één lichtstraal in dit somber tafereel waar te nemen, het — in den regel — bedaard karakter en de zucht naar orde, die de kenmerken zijn van de hoogere en middenklassen van onze maatschappij, om de goedgezinden in den derden stand niet te na te spreken, die echter, evenals het leger, (4) kunstmatig worden bewerkt en opgeruid, niet bevroedende, dat zij zelf onder de slachtoffers zullen behooren van hun vermeende zegepraal!

Waant ge dat ge uw noodlottige voorstellen voldoende kunt wettigen door het onverantwoordelijk gezegde: Het zit nu eenmaal in de lucht?

Als gij Regeering, gij leden van de Eerste zoowel als van de Tweede Kamer der Staten-Generaal het Vaderland niet ongelukkig wilt maken, raadpleegt dan uw geweten. Gij weet zoo goed als schrijver dezes, dat het meerendeel der Vertegenwoordiging niet op de hoogte is van de gewichtige quaesties, die daar worden behandeld.

En hoe kan het ook anders? Hoevele van die leden hebben ernstige studie gemaakt? Wellicht van een of ander speciaal technisch of militair of theologisch of eenig ander vak. Maar van de Staatskundige, waartoe een blik behoort, verder reikende dan de studeerkamer van een professor, of de vergaderzaal eener Kies-vereeniging?

Hoe wilt gij, in uwe onkunde, met meerderheid van stemmen de gewichtigste quaestien beslissen, waarmede het heil des Vaderlands is gemoeid?

Of zoo u dit ten slotte, ter wille van uwe eerezucht, onverschillig is geworden, dan staat het allerergste te vreezen; dan dreigt straks 't vaderland te gronde te gaan, en dan zouden wij niet voor al de schatten der wereld de verantwoordelijkheid willen dragen van het votum, door u uit te brengen, over de onheilswetten welke thans bij de Volksvertegenwoordiging aanhangig zijn.

God behoeft Nederland en het Vorstelijk Huis!

9 December 1892.

SENEX.

(4) Had het veel bezwaar in gehad de onbeschaamde lotelingen, die onlangs met roode linten en oproerige leuzen in een verzamelplaats bijeenkwamen, in het openbaar op de markt een correcte *ad posteriores* toe te dienen, in plaats van in de zaak te berusten?

